

KULTURA

Od starega veka naprej, ko so bili položeni temelji ureditve, ki se dandanes imenuje Evropska Unija – moderna politična, ekonomska, družbena in kulturna konstrukcija – so se na evropskih tleh, ki niso bila vedno gostoljubna, srečevale mnoge kulture. Migracije so se srečale z zatiranjem, ki se je mnogokrat nadaljevalo z vojnami, ali pa ob boljših časih s sobivanjem različnih kultur. Kot je rekel Raymond Williams: "kultura ima dva vidika: znane pomene in smeri, ki jih člani družbe spoznajo; ali nova zapažanja in pomene, ki so ponujena in so predmet pogajanj" (Williams, 1997: 7). Ko so se različne kulture srečale, so ločeno že imele strukturirano percepcijo in ekspresijo notranjega in zunanjega sveta članov posameznikov in skupin v teh kulturah. Na primer, ko so Slovani prišli na Balkan, so bili že navajeni živeti kot poljedeljsko ljudstvo, s prihodom na novo ozemlje in s srečanjem z drugimi kulturami pa so stekli procesi pogajanj, na primer s Kelti. To srečanje je seveda lahko rezultiralo tudi v vojni, vendar pa je mnogokrat namesto vojn stekel proces pogajanj – kar nas tukaj še posebej zanima – in nove "strukture občutij" (Williamsonov izraz) so se konstruirale pri vseh vpletenih straneh, v našem primeru pri Slovanih in pri Keltih.

Če preskočimo mnogo stoletij in privzamemo kritični pristop kulturnih študij in analiziramo procese pogajanj med različnimi kulturami, ki so se srečale na istem geografskem in družbenem prostoru, potem so posledice pogajanj tudi danes podobne. Ko se kulture srečajo, sta možna vsaj dva rezultata – če opišemo samo dva najbolj oddaljena med seboj. Prvi možnost je, da proces srečanja vodi do "stigmatizirajoče neenakosti", takšne, ki jo posamezniki ali skupine neposredno izkusijo in je tudi transparentna, vsem vidna (Goodman & Cohen, 2004: 76). Ko se ljudje poskušajo orientirati v svojem življenju in ko njihovi tekstualni izrazi niso dobrohotno sprejeti s strani drugih kultur, se začne odvijati proces stigmatizacije, ki ga ponavadi vodi večina ali tisti z več moči. Razred, rasa, spol, spolna orientacija in tako naprej postanejo temelji stigme, z drugimi besedami, našete kategorije so sporočila o tem, kako so stigmatizirani rangirani v širšem sistemu neenakosti, razlagata Goodman in Cohen. V modernem industrijskem kapitalizmu so bile komponente razreda, rase in spola vedno uporabljene za označitev družbene in kulturne pozicije ljudi, poleg tega pa so bile te strukture začetne točke pogajalskega procesa, ki je bil vedno tudi pogojevan z močjo, ki jo je ena skupina ali kultura uporabljala za sankcioniranje ravnanja in nekonformnosti druge skupine ali kulture – razen če so bila v procesu pogajanj uporabljena komunikativna sredstva, torej jezik in posplošene oblike komuniciranja, s katerimi so bila nasprotja preoblikovana. Medkulturni dialog uporablja ta zadnji način delovanja – in to je drugi

rezultat. Poskuša s pogajanjem o novih ponudbah, jezik pa je v pogajanjih uporabljen kot simbolni družbeni mehanizem, kot medij za komunikativno delovanje, ki je usmerjeno k sporazumu.

Seveda pa so vedno obstajali spori med dominantnimi kulturami in podrejenimi kulturami. Z drugimi besedami, dialog ni bil vedno uporabljen za pogajanje o identitetah, ki so jih skupine ali posamezniki poskušali obraniti oziroma prilagoditi. Z vzponom kulture potrošnje pa so se stare neenakosti, ki jih predstavlja stigmatizirajoča neenakost, izvirajoča iz modernih hierarhij družbe, premaknila na višji kontekstualni nivo. Prejšnje neenakosti so zdaj preoblikovane v tržne segmente, s čimer se stigma prevaja v modne izraze. Enake prakse se uporabljajo za intenziviranje izražanja ali zatiranja. Subkulture (na primer etnične) lahko uporabljajo modo za poudarjanje razlik do dominantne kulture; in obratno, člani dominantnih skupin lahko uporabljajo preoblikovane izraze manjšine za stigmatizacijo le-te ali pa na drugi strani začno pogajanja. Da pa bi se izognili relativiziranju, moramo to nerodno situacijo osmisliti, če že zaradi drugega ne, pa zaradi možnosti za družbene spremembe, ki jih situacije nudijo. Ta problem bi bil rešljiv z analizo pomembnosti križanja določenih modnih izrazov, stila in okusa, s kategorijami razreda, rase, spola itd. določenih skupin in posameznikov. Potem bi bilo možno določiti prioritete kje v družbi in zakaj je medkulturni dialog najbolj potreben.